

El Moszkvából, vissza Moszkvába!

Rosa Liksom:
A 6-os számú fülke.
Fordította:
Jávorszky Béla.
Széphalom
Könyvműhely, 2013.

Szürke tájak, sors-barázdálta arcok, elhasznált testek, sebzett lelkek, fél évszázad fölböffenő tragédiái, ácsorgás-nekirándulás, végtelen, szinte rituális vodkázás, teázás, sósuborkázás, falatozás: ezek egy Moszkva és Ulánbátor közötti transzszibériai utazás képei (sokszor sorozatos fölsorolásokkal) – valamikor az afganisztáni háború kitörésekor, a Szovjetunió utolsó évtizedében. Az orosz férfi dolgozni megy, a finn lányt kalandkeresése csábítja az útra. A soknapos utazás során a 6-os számú fülkében összezárva alakul a kapcsolat. A férfi folyamatosan beszél, a lány hallgat, nézelődik, rajzol. A férfi szövegeiben (egyes beszéd), a lány gondolataiban (szabad függő beszéd) bomlik ki a két emberi sors: az érett férfi és a huszoneves lány története a Szovjetunió szorongató világában.

A férfi sorsában fölbukkan a Szovjetunió minden borzalma és szomorúsága: a világháború, a sztálinizmus, a munkatáborok, az átalakított természet, a brezsnyevizmus, az állandósult hiány. A táborok változatai: „A magunkfajta minden tábort megjárt: az úttörőtábort, a katonai tábort, az üdülőtábort és a kényszermunkatábort” (82). Az ellenségkép változásai: „Először az ellenségeinket mérszáróljuk le a szövetségesek segítségével, aztán a szövetségeseket a barátainkkal összefogva, végül a barátokat” – foglalja össze a férfi (40).

A lány egy céljait kereső, vergődő „nyugati” (finnországi), Moszkvában tanuló egyetemi hallgató. Bár Moszkvában él, ismeri ezt a világot, a vonatúton tömény történelmi leckét kap a férfitől. A férfi életét a meg- és túlélés, többnyire a vegetatív tevékenységek jellemzik. A lány, bár sok mindent tud az életről, életébe keményen „belezavar” a politika (kedvese, Mityka az afganisztáni sorozás elől a bolondokházába menekül, s úgy tűnik, valóban azzá válik), Mityka anyja, Irina akarja (minden tekintetben) vigasztalni a lányt. A lány szemlélődő, a férfi viszi a cselekményt. Ezt vallja: „Az ember nem élhet úgy, hogy nem csapja be önmagát” (41). A férfinak már nincs hite, mert óriási a tapasztalata, a lánynak talán még van reménye. A férfi

számtalanszor nagyon durva ajánlatot tesz a lánynak, de nem lép fel erőszakkal. A lány folyamatosan és határozottan elutasítja (egyszer még a lábbelijét is hozzávágja), kimenekül előle a folyosóra. A vonatút vége azonban furcsa megoldást kínál. Átlépik a mongol határt: „Mögöttük marad az ország, ahol a boldogtalanságot boldogságként értelmezik... Mögöttük marad a Szovjetunió, a fáradt, mocskos ország...” (147–148). Ulánbátor azonban még félelmetesebb, még titokzatosabb világ, a lány a férfi tanácsát, oltalmát keresi. Pedig a férfi már az út elején figyelmeztette: „ha valamitől félni kell, azok a mongolok. Ezeknek még nevük sincs” (22). A regény utolsó sorai: „Készen állt rá, hogy visszatérjen Moszkvába! Ó, igen, Moszkvába!” (185).

A brezsnyevi Szovjetunió látletén, roncs-tájképein, torz embersorsain túl megrendítő a férfi által megfogalmazott világkép is. A hittől megfosztott, a kommunizmus ábrándjával becsapott, lélektani, ideológiai káoszba vetett emberek világa. Például: ikonsarokba állított Sztálin-kép és Szent Miklós (72). A kialakult, és a jövő tragédiáit is előjelző (egyéni?, társadalmi?) előítéletek: az észtek horgas orrú német nácik (10), „a csecsenek pedig egy szorgalmas szülőgép és egy kábítószer-kereskedő kereszteződése, a dagesztániak kicsik, soványak, csúnyák és kámforszagúak, a nagy-képű ukránok pedig éjjel-nappal nacionalista összeesküvést szőnek iszonyatos tájszólásukon... Aztán ott vannak a baltiak. Szarházi valamennyi” (24), „az osztjások úgy élnek, akár a vadak” (69), a burjátok „valami ismeretlen nyelven karattyolnak, és egyszerre szolgálják Jézust és Buddhát” (122). A tömény nyersség, az emberi kapcsolatokból való kiábrándulás: „Ha kalapáccsal vered az öreglányt, aranyat kalapálsz belőle” (17), „minden vőlegény szereti a menyasszonyát, de minden férj gyűlöli a feleségét” (18).

A lány hallgat, gondolkodik, igyekszik törölni: „Az, amire nem emlékszik, nincs is” (99). A férfi meséli, sőt egy alkalommal másként, durvábban (őszintebben?) újrameséli gyermekkorát, amikor ott hagyta szüleit (140). Először talán átszínezi, eufemizálja a múltat, de ahogy egyre jobban kiadja magát, úgy válik őszintébbé. Vagy hazugabbá, önbecsapóssá.

A regényt át- és átszővi az orosz és más klasszikusokra való rejtett rímelés. A kötet végén az író nő köszönetet mond többek között Jeszenyennek, Lermontovnak, Suksinnak, Tarkovszkijnek, Turgenyevnek és – természetesen – Tolsztojnak... A köszönetnyilvánításból kihagyja azonban Bulgakovot, akire (véletlenül?) a moszkvai Szadovaja utcai lakás kapcsán utal: ugyanabban a házban lakott a lány és Mityka, ahol a Mester is... Kihagyja Goncsarovot is, pedig „oblomovi hangulatot” említ (100). És sem utalásként, sem köszönetnyilvánításként nem szerepel Csingiz Ajmatov, akinek *Az évszázadnál hosszabb ez a nap* című regényének több hátborzongatóan reménytelen motívuma visszatér ebben a nagyon szomorú történetben is (a tatároknak a hadifoglyokkal

művelt kegyetlenségei, 120). Fölbukkan egy-egy motívum erejéig Csehov és Majakovszkij is. Alighanem – mint sok író – Liksom is a bolondokházában lévő Mitykával mondhatja ki szomorú véleményét: „a szocializmus a testünket teszi tönkre, a kapitalizmus pedig a lelkünket, de ilyen körülmények között a szocializmus mind a testet, mind a lelket károsítja” (26). Vagy a férfi: „Ha a magunkfajta két rossz között választhat, biztos, hogy mindkettőt választja” (123). (Helyesen talán így lenne: „két rossz közül”). És a vonatot, embereinket, no meg bennünket is, fura játszmaikat főntről folyamatosan madarak, például „tengeri” sasok, apró sárga madarak kémlelik... Nem értik az egészet, s valószínűleg nekik jó.

Balázs Géza

VERSÜNNEP 2014

A Versünnep Alapítvány és a Bányffy György Kulturális Szalon meghirdeti a vers- és prózamondó fesztivált, a „**2014 a Család Európai Éve**” jegyében, valamint az **I. világháború kitérésének 100. évfordulójára**.

2005 évtől, József Attila születésének 100. évfordulója kapcsán született meg a nemzetközi rendezvénysorozat gondolata. Ezt követően négy alkalommal került megrendezésre a versmondó verseny, amely eddig csak a színművészek, az előadóművészek és a szakirányú egyetemek hallgatóinak adott lehetőséget a magyar líra kincseinek népszerűsítésére határainkon belül és kívül egyaránt. Minden alkalommal az aktuális év irodalmilag kiemelt évfordulóhoz kötjük a kiírást.

2014-ben ötödik alkalommal rendezzük meg a Versünnepet, ezúttal a Bányffy György Kulturális Szalonnal együttműködésben. Bányffy György a Versünnep események emblematikus személyisége volt mint versenyző, mint a zsűri elnöke.

Nagyon fontosnak ítéljük a felnövekvő generáció motiválását és fejlesztését, ezért mostantól lehetőséget kívánunk teremteni minden, nem professzionális érdeklődő számára is, különös tekintettel az iskolákra, hogy rész vegyenek a rendezvénysorozatban. A Bányffy György Kulturális Szalonnal közösen vállaljuk, hogy a megrendezésre kerülő iskolai szavalóversenyek zsűrijébe egy-egy művészt, szakembert delegálunk. A győztesek 2014 tavaszán egy külön fesztivál keretében mutatkozhatnak be a budapesti Játékszín színpadán, nézőként jelen lehetnek a döntőn, és a legkiválóbbak versenyen kívül előadhatják produkciójukat a Versünnep fordulóján is.

A Versünnephez csatlakozhat minden iskola és civil közösség, amely vállalja, hogy saját közegében vers- és prózamondó versenyt rendez a meghirdetett témáknak megfelelően (a családhoz kötődő versek, az I. világháborúhoz köthető versek vagy kortárs költők versei).

Regisztrálni lehet a jelentkező szervezet adataival és a verseny időpontjával, helyszínével a szalon@banffyszalon.hu vagy a versunnep@gmail.com címre.

További információ: **(20) 623-5786**

A jelentkezés **2014. február 28-ig** folyamatos, határidő nincs! Elérhetőségünk a világhálón: www.versunnep.com
www.facebook.com/versunnep • www.facebook.com/BanffySzalon

Keresztény Élet

A vallásos családok hetilapja

A magyar- és a világegyház hírei – szentek történetei – gondolatok az Evangéliumhoz – pápi arccok – ismert művészek híreiről, családjáról – Szentmihályi Szabó Péter és Czuczor Gábor jogszabályai – versek, elbeszélések – viccek, rejtély, képregény

Megvásárolható a katolikus templomokban és a nagyobb hírlapárusoknál.
Előfizethető a postahivatalokban.

MAGYAR EGYZHÁZI KÖNYVKLUB
A KATOLIKUS, FÉLÉRTÉKES, EVANGÉLIUS HÁGÓK ISMERTETÉSÉRE SZENTI MENDEGYSÉK KÖNYVBŐL ENGEDMÉNY!

www.egyhazikonyvklub.hu